

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Кравчук Людмили Степанівни

на дисертацію Сілявіної Юлії Сергіївни

«Моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка

Дисертація «Моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру» Сілявіної Юлії Сергіївни присвячена проблемі моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру, яка є актуальною в умовах системного реформування вітчизняної загальної середньої освіти. Зважаючи на необхідність самоактуалізаціїожної дитини, її розвитку як життєво компетентної та соціально успішної особистості, посиленої уваги педагогів потребують діти з особливими освітніми потребами, яким внаслідок впливу певних несприятливих факторів важко засвоїти навчальну програму на високому рівні. Важливою умовою їх успішного навчання є організація педагогічної реабілітації, від ефективності якої залежить не тільки засвоєння державних стандартів освіти, а й розвиток інтелектуального потенціалу, ключових, міжпредметних і предметних компетентностей, готовності до подальшого неперервного навчання протягом життя. Зазначена проблема є недостатньо розробленою у сучасній науці, що вказує на доцільність та своєчасність здійсненого дисертанткою дослідження.

Здійснений аналіз дисертаційної роботи Сілявіної Ю. С. показав, що креативний задум автора досить чітко проявляється у всіх компонентах її наукового апарату: в обґрунтуванні актуальності, визначенні мети, завдань, об'єкта, предмета, теоретико-методологічних зasad дослідження. Особливу увагу варто акцентувати на структурованості та послідовності викладу змісту наукової роботи, яка у повній

мірі відповідає меті та завданням проведеного дослідження.

Рецензована робота характеризується інформаційною насиченістю, різноаспектністю, високим рівнем наукової новизни та теоретичної цінності. Особливої уваги заслуговує розроблена та апробована автором система педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру.

Наукова новизна дослідної роботи різноаспектна. Дисертанткою розроблено та експериментально перевірено систему педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру, що інтегрує методологічно-цільовий, змістово-процесуальний і контрольно-результативний компоненти; науково обґрунтовано цілісну систему діагностики стану педагогічної реабілітації в умовах навчально-реабілітаційного центру; обґрунтовано та розроблено програмно-методичний ресурс щодо впровадження системи педагогічної реабілітації вихованців в умовах навчально-реабілітаційного центру. Вважаємо, що елементи наукової новизни сформульовані коректно та відповідають встановленим нормативним вимогам.

Дослідження Сілявіної Юлії Сергіївни має вагому практичну значущість, яка полягає у моделюванні системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру, розробці та впровадженні у навчально-виховний процес програм «Самоорганізація особистості» і «Реабілітація природою», розробці системи діагностики стану педагогічної реабілітації в умовах навчально-реабілітаційного центру. Матеріали дослідження можуть використовуватися в навчальному процесі закладів вищої освіти при викладанні навчальних курсів з корекційної педагогіки, основ реабілітаційного менеджменту, для виконання студентами курсових, бакалаврських і магістерських робіт, у системі методичної роботи в навчально-реабілітаційних центрах, у подальших наукових дослідженнях, присвячених вивченню проблем педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами.

Отже, дана робота є ґрунтовною науковою працею, підготовленою відповідно до сучасних потреб реформування вітчизняної загальної середньої освіти.

Перейдемо до аналізу окремих структурних характеристик дисертації Юлії Сергіївни.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка конкретизується у завданнях, визначено об'єкт та предмет, окреслено систему використаних у роботі дослідницьких методів, розкрито наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретико-методологічні засади моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами» автор розкрила сутність концепту педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами, проаналізувала вітчизняну та зарубіжну практику її організації в умовах навчально-виховного процесу, охарактеризувала методологічні засади моделювання педагогічних систем. Спираючись на результати теоретико-методологічного аналізу наукових джерел, Сілявіною Ю. С. було доведено доцільність організації експериментальної роботи щодо педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами.

У другому розділі «Стан педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру» дисерантка охарактеризувала організацію, методику та результати констатувального експерименту, розкрила та обґрунтувала зміст системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру. У ході констатувального етапу експерименту автором роботи було виокремлено й обґрунтовано критерії (мотиваційний, когнітивний, компетентнісний та рефлексивний), показники, рівні та методики діагностики суб'єктної готовності та здатності учнів з особливими освітніми потребами до успішної навчальної діяльності. Зважаючи на отримані в ході констатувального експерименту результати, Сілявіною Ю. С. розроблено та науково обґрунтовано систему педагогічної реабілітації вихованців навчально-реабілітаційного центру, що

інтегрує три компоненти: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний і контролально-результативний, які в сукупності забезпечують функціональність системи, її відповідність визначеній меті педагогічної реабілітації – розвитку і саморозвитку вихованців з особливими освітніми потребами як суб'єктів пізнання. Особливої уваги заслуговує розроблений дисеранткою програмно-методичний ресурс щодо впровадження системи педагогічної реабілітації вихованців в умовах навчально-реабілітаційного центру.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами» Юлія Сергіївна розкрила процес впровадження системи педагогічної реабілітації вихованців в умовах навчально-реабілітаційного центру та проаналізувала результати її експериментальної перевірки. Дисеранткою було послідовно описано процес системного впровадження заходів реабілітаційного спрямування, що сприяли формуванню у вихованців з особливими освітніми потребами стійкої навчальної мотивації, предметних знань, умінь та навичок, інформаційних та самоосвітніх компетенцій. Сілявіною Ю. С. представлено та проаналізовано результати реалізації контрольного етапу експерименту, що передбачав визначення та порівняння динаміки показників рівня ефективності педагогічної реабілітації констатувального та формувального етапів. Дисерантка описала експериментальну частину роботи за констатувальним та формувальним етапами, що відповідають змісту дисертаційного дослідження та завданням роботи, а також завданням педагогічного експерименту та методиці його проведення. У роботі обґрунтовано критерії, їхні показники та рівні для визначення ефективності експерименту, адекватно обрано базу дослідження, ефективно здійснено відбір контрольної та експериментальної груп за цими критеріями. Результатом впровадження моделі системи педагогічної реабілітації стала сформованість у вихованців з особливими освітніми потребами стійкої навчальної мотивації, предметних знань, умінь та навичок, інформаційних та самоосвітніх компетенцій, які забезпечують розвиток та саморозвиток школярів, як суб'єктів пізнання, з метою їх безперервної освітньої інтеграції в суспільство.

Достовірність отриманих показників підтверджена результатами перевірки методами математичної статистики. На основі отриманих емпіричних даних визначено експериментальну та контрольну групи, які характеризувалися однорідністю з точки зору досліджуваних показників, підтвердженою результатами математико-статистичної обробки даних. Завершується робота розгорнутими висновками, які узагальнюють її зміст, є логічними, віддзеркалюють основні результати дисертаційної роботи.

Виходячи з аналізу основної частини роботи, можемо дійти висновку, що в ході виконання дослідження поставленої мети було досягнуто, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Основні положення та висновки дисертації викладено у 19 наукових публікаціях, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових фахових виданнях України, що входять до наукометричних баз, 2 розділи у колективних монографіях, 10 – матеріали конференцій. Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає чинним вимогам. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи.

Виходячи з аналізу основної частини дисертаційної роботи, можемо зробити висновок, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Текст дисертації відповідає її змісту, а структура – дослідницьким завданням. Текст підпорядкований законам формальної логіки, викладений системно й послідовно, що дає змогу використовувати це дослідження з метою подальшого розвитку педагогічної науки, відкриває широкі можливості використання його результатів з практичною метою у закладах реабілітаційного спрямування для дітей з особливими освітніми потребами. Висновки за розділами та загальні висновки ґрунтуються на результатах проведеного дослідження і відображають зміст викладеного матеріалу. Отже, у цілому можна констатувати їх аргументованість та завершеність.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає всім чинним вимогам до даного виду робіт. У тексті автореферату відображені основні положення, зміст, результати і висновки виконаного Сілявіною Ю. С. дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне зазначити такі дискусійні положення, зауваження та побажання до поданої дисертаційної роботи:

1. У підрозділі 1.2. дисертації, присвяченому аналізу вітчизняної та зарубіжної практики педагогічної реабілітації вихованців, здебільшого розглядається досвід здійснення даного процесу у різних закладах реабілітаційного спрямування. Зважаючи на тему наукового дослідження, на нашу думку, було б доцільніше акцентувати увагу на практиці організації педагогічної реабілітації саме у навчально-реабілітаційних центрах.

2. Для дослідження компетентнісного компонента педагогічної реабілітації авторкою було використано моніторинг рівня розвитку ключових життєвих компетенцій в учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку, за допомогою якого можна продіагностувати 12 груп компетенцій. Лишається незрозумілим, чому для вивчення зазначеного компонента дисеранткою було обрано тільки інформаційні та самоосвітні компетенції, лишаючи поза увагою всі інші компоненти.

3. На нашу думку, практична цінність роботи значно підвищилася б, якби було розроблено методичні рекомендації для педагогічних працівників, присвячені опису програмно-методичного ресурсу щодо впровадження системи педагогічної реабілітації вихованців в умовах навчально-реабілітаційного центру.

4. З огляду на тему, мету та завдання кандидатського дослідження, у загальних висновках не вистачає характеристики методологічних зasad моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами.

Висловлені зауваження і рекомендації не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи не знижують її значної наукової і практичної цінності. Дисерантка вирішила наукові завдання та досягла мети дослідження. Дослідження є завершеним, самостійним, цілісним, обґрунтованим.

Загальний висновок. Дисертація Сілявіної Юлії Сергіївни «Моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру» за своєю актуальністю, рівнем опрацювання проблеми, новизною, достовірністю результатів, практичною значущістю є завершеною, самостійною науковою працею, яка відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 656 від 19.08.2015) до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора з науково-методичної роботи
Хмельницького інституту соціальних технологій
вищого навчального закладу
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Л. С. Кравчук

Signee Крачук І.С.
Карагандинський вищій кадр. ВІДЛІГ
ІМ'Я ВІДВІДОВНОГО:
І.С.Чоліковський